

**Toespraak VNG-directieraadslid Sandra Korthuis tijdens het congres 'Kantelen in de Wmo',
donderdag 24 juni, De Meervaart te Amsterdam**

Het gesproken woord geldt.

Geachte aanwezigen,

Vandaag bent u naar de eerste kantelings-conferentie gekomen. En u bent niet de enige. Ik zie vele collega's uit gemeenten in de zaal, daar ben ik blij mee. En ik begrijp uw nieuwsgierigheid. Want er wordt veel gesproken over kantelen en vernieuwing in de Wmo. En veel gemeenten zien de noodzaak ervan. Want zou het niet heel goed zijn voor burgers én gemeenten als we de doelstelling van de Wmo kunnen realiseren. Zodat iedereen een plaatsje heeft in de samenleving. Iedereen moet kunnen meedoen.

Vanuit dat idee werd de Wmo in 2007 ingevoerd. Het vormde een uitnodiging om dingen anders te gaan doen. De vraag was: hoe te kantelen? We hebben steeds gezegd: de Wmo is geen lokale pseudo-AWBZ. Het artikel over de compensatieplicht was visionair, daar moest de verandering plaatsvinden. Maar iedereen begreep ook dat die verandering niet per decreet kon worden ingevoerd. Dat de veranderingsopties niet op de plank lagen. Die verandering moesten we met zijn allen gaan uitvinden. En dat is nu precies wat we met het kantelen aan het doen zijn!

Kantelen is in essentie een verhaal over hoe mensen met beperkingen echt te helpen. Het verhaal van de gepensioneerde heer Bakker bijvoorbeeld. Na het plotseling overlijden van zijn vrouw lukt het huishouden niet meer zo goed. De medewerker van de gemeente zoekt samen met de heer Bakker naar een mogelijkheid om het huishouden weer op orde te krijgen. Maar ze bespreken ook andere zaken, zoals het alleen zijn. Nu hij zijn vrouw niet meer hoeft te verzorgen, zou meneer Bakker liefst weer wat doen met zijn oude beroep van boekhouder. Ook dat komt in het gesprek naar boven.

Inmiddels gaat het weer goed met de heer Bakker! Met bemiddeling van de gemeente is hij penningmeester van de voetbalclub geworden en omdat de afstand een probleem was, maakt hij gebruik van het buurtbusje. Op zaterdagen wordt hij door een andere vrijwilliger van de club opgehaald om naar de wedstrijden te kijken. Dat is ook nog eens gezellig. Zo krijgt de heer Bakker als

dat nodig is een 'lift' van huis naar de voetbalclub. Maar ook een 'lift' van thuiszitten naar participatie, van gepensioneerd zijn naar penningmeester.

In dit voorbeeld staat het resultaat dat we willen bereiken met de compensatie centraal en kantelen we naar ondersteuning op maat. Op deze manier geven we burgers het vertrouwen dat gezocht wordt naar goede oplossingen en dat het niet nodig is om te starten met een claim.

Deze aanpak vraagt wel om een uitgebreid gesprek om inzicht te krijgen in de situatie en de leefwijze, en het resultaat te formuleren. Eerst dan spreken we van een zorgvuldige afweging om te komen tot passende ondersteuning.

Kantelen doen we niet als gemeente alleen, maar met onze gemeentelijke partners. En we doen het voor burgers, die beter moeten kunnen meedoen. We bereiken dat deels door ondersteuning op maat, waarbij eigen kracht en mogelijkheden uitgangspunt zijn. Wederkerigheid; wat kunt u zelf, en wat kunt en wilt u betekenen voor de buurt, sportclub, voor medeburgers. Dit denken wordt dan een vanzelfsprekendheid.

En de verwachtingen zijn groot. Toen wij in 2007 op een hoorzitting in de Tweede Kamer aankondigden dat we gingen kantelen, was de wedervraag: "Wanneer zijn jullie klaar? Over een maand of over een half jaar?"

Iedereen lijkt voor Kantelen te zijn. Maar velen lijken de omvang van de klus een beetje te onderschatten. We hebben de afgelopen twee jaar al behoorlijk veel bereikt:

- de verordening is bijna klaar
- de pilots lopen als een trein
- de handreikingen rollen in hoog tempo van de persen
- én steeds meer gemeenten buiten de kopgroep van zijn op de een of andere manier bezig de nieuwe manier van werken door te voeren.

Dat u met zo velen hier aanwezig bent, bewijst voor mij ook dat die verbreding nu echt doorzet.

Ook voor kantelen geldt dat iedereen mee moet doen. De wethouder kantelt met zijn hele organisatie. Maar dat is niet het hele verhaal. Want het gaat niet alleen om het gesprek aan de keukentafel. We willen onze burgers ook echt helpen om zelfredzaam te blijven en te kunnen meedoen. Daar hoort ook een veel breder arrangement van oplossingen bij. Dan draait het niet langer om verstrekken van hulpmiddelen, maar om ondersteuning die werkelijk bijdraagt aan participatie. Ook de welzijnsorganisaties, zorgaanbieders, MEE, woningcorporaties en al die andere gemeentelijke partners kantelen hebben een rol in de vernieuwing.

Welzijn Nieuwe Stijl, een landelijk programma dat we met VWS en de welzijnsbranche aan het uitvoeren zijn, past ook heel goed bij de Kanteling. Welzijn Nieuwe Stijl wil de inbreng van cliëntorganisaties versterken en innovatie op het terrein van welzijn bevorderen. Het gaat om het

opnieuw kijken naar taken en producten van welzijn. Het bedenken van oplossingen in de sfeer van een algemeen aanbod, in plaats van als individuele hulpverlening, past heel goed bij het welzijnswerk. En de aandacht voor de professional in Welzijn Nieuwe Stijl sluit ook heel goed aan, want het voeren van 'het gesprek aan de keukentafel' vereist een nieuw soort beroep, iets tussen MEE en CIZ-mensen in.

Veel gemeenten geloven in een gekantelde aanpak. Maar tegelijk zegt u ook tegen ons: "Mooi hoor een uitgebreid gesprek, maar dat vraagt nogal wat van onze organisatie. En als we ook nog eens forse bezuinigingen over ons heen krijgen, wordt het haast een onmogelijke opgave!" Heel begrijpelijk, en heel terecht. Wij zien dat ook. Ik zou daar twee dingen over willen zeggen.

Ten eerste zijn er voldoende redenen om te geloven dat Kantelen geen geld kost, maar geld oplevert. Jeroen Hoenderkamp zal daar vanmiddag wat meer over zeggen. Natuurlijk, het afhandelingproces wordt duurder, omdat u HBO-krachten gaat inzetten rond de keukentafel. Maar als het lukt de burgers en zijn sociale netwerk meer te betrekken, **én** als het lukt veel meer vragen af te vangen vanuit je algemene beleid, je sociale infrastructuur, en via collectieve oplossingen, **dán** kunt u per euro meer beperkingen oplossen dan met de oude aanpak.

Ten tweede wil ik het hebben over de Haagse bezuinigingsdrift. Landelijke politici kijken met argusogen naar de Wmo. Men zag de prestatie met de huishoudelijke hulp, wat gemeenten zo'n 20% goedkoper doen, terwijl de burger de dienstverlening nog steeds met een 8 waardeert. Nu zijn gemeenten bezig om met de Kanteling het hele Wmo-veld uit de sfeer van individuele claimbare voorzieningen te trekken. En daarmee zien de meeste politieke partijen de Wmo als dé ideale landingsplaats om die AWBZ in te dumpen. Onder het motto: zelfde resultaat voor de halve prijs.

We hebben behoorlijk ruzie met het kabinet. Want met verwijzing naar de kanteling en de ontschotting van de middelen worden gemeenten in de Wmo allerlei kortingen door de strot geduwd, waaronder een "doelmatigheidskorting" van 200 miljoen. Wij verzetten ons daar heftig tegen. Nú zeggen dat gemeenten het in 2011 met 200 miljoen minder moeten doen, terwijl de rek eruit is, vormt geen stimulans om te kantelen. Het zal direct leiden tot snijden in de Wmo-voorzieningen, met pijnlijke effecten voor burgers tot gevolg. Mevrouw Jansen in Brugstraat 12 zal minder huishoudelijke hulp krijgen. Met als gevolg dat zij eerder dan nodig naar een verzorgingstehuis moet. Dat kost pas geld. De stap van het kabinet om 200 miljoen weg te halen schaadt het vertrouwen. En het leidt tot cynisme over wat Kantelen is. Het bedreigt het hele proces.

Zoals gewoonlijk willen Haagse politici van meerdere walletjes tegelijk eten. **Enerzijds** gemeenten prijzen vanwege hun doelmatige uitvoering van de huishoudelijke hulp en hun Kantelings-bereidheid. **Anderzijds** wetten aannemen over minimumtarieven en specifieke uitkeringen om de gemeenten hun vrijheid weer af te pakken. En de vruchten van de gemeentelijke efficiency afromen nog voor ze goed en wel zichtbaar zijn.

Het is zo jammer dat men hiermee niet de kans benut om echt goed te kijken waar geld wél en niet aan besteed moet worden, vooral met het oog op de vergrijzing. In Nederland worden de meeste financiële middelen voor zorg besteed aan het einde van het zorgproces. Voorkomen is beter dan genezen, en toch is op het terrein van de zorg de preventieve inzet van middelen nog zeer beperkt. De VNG vindt dat het anders moet, en bepleit daarom een verschuiving van de middelen naar de voorkant. Effectieve preventie kan veel geld besparen, denk aan mevrouw Jansen.

Als we de verkiezingsprogramma's lezen, is het bovendien duidelijk dat dit jaar ingrijpende beslissingen over de Wmo en de AWBZ genomen gaan worden. Wij doen ons best om ervoor te zorgen dat in de formatie wél duidelijke stappen worden gezet om flinke delen van de AWBZ naar de Wmo over te hevelen. Maar dat moet, zoals gezegd, niet vergezeld gaan van onrealistische aannames over hoeveel goedkoper gemeenten het kunnen doen. Of over het tempo waarin gemeenten die omslag kunnen realiseren. En we zullen hen blijven uitleggen dat het Kantelen van gemeenten zich slecht verhoudt tot centrale regeltjes. Regeltjes over wie wat krijgt, hoeveel het moet kosten, en welke kwaliteit dat moet hebben.

Het zou zonde zijn als gemeenten uit angst voor bezuinigingen – in de gemeente of vanuit Den Haag – het Kantelen nog maar even uitstellen. Wij zullen er vanuit de VNG alles aan doen om u van informatie en nuttige handreikingen te voorzien. En wij proberen uit alle macht om op landelijk niveau de cliëntenorganisaties in het proces te houden, tot nog toe met succes. Zodat men over vier jaar in de 2e evaluatie van de Wmo concludeert: dat compensatiebeginsel, dat wérkt echt!

Ik wens u een leerzame en aangename bijeenkomst.